

Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, 1922-05-30, iš Miuncheno - į Berlyną

Vakar gavau Tavo laišką, kur rašai apie Riesengebirge.

Vakar gavau Tavo laišką, kur rašai apie Riesengebirge [1]. Vakar jau nebesuspėjau niekur žemėlapių gauti, o šandie aš važiuoju su studentų ekskursija į Oberammergau Passionsspiele, grįšiu tiktai poryt. Šandie aš neturiu galimybės eiti į skaityklas ieškot planų, nes turiu kiek kelionei prisirengt ir perskaityti vaidinamą veikalą [2]. Bet pas mus yra tik visokie aprašymai kelionių ir vadovėliai į Bavarijos kalnus, į Tirolių, į Alpus, o apie Saksų kalnus ir t. t. pas mus nieko nėra. Reikėtų ieškot tiktai po knygynus vadovėlių ir žemlapių. Bet aš tai anksčiau ketvirtadienio padaryti nespėtau. Paskui aš kartais galiu parinkti tokią vietą, kur berlyniškiai suvažiuos[,] - aš visai nieko nesiorientuoju apie tas vietas. Aš manau, kad tau būtų kur kas parankiau parinkti vietą, kur važiuoti. Tiktai į tokį Dresdeną aš visai nenorėčiau važiuoti. Aš manau, kad į tuos Riesengebirge atvažiuos tipų ir iš Leipcigo, ir iš Hallės, ir iš Jenos[,] ir t. t. Tai visų pirma nereikia imti kokios nors žymios vietos, kur labai garsi ir daug kas gali atvažiuot. Nes aš labai nenorėčiau, kad būtų kas nors daugiau, negu mudu du. Paskui Sekminėms turbūt abelnai ir vokiečių bus visur pilna, bus sunku su butais, tai ir šiuo žvilgsniu nereikėtų garsiausių vietų rinktis.

Paskui gal būtų gera nuvažiuot pora dienų prieš šventes ar pora dienų jau prasidėjus šventėms, kad taip su publika nesutapti. Žiūrėk, rodos, kad yra kalnų Vestfalijoje[,] jeigu ten yra - tai ten būtų visų geriausia - ten nieko nesutiksi, kas ūpą gadintų. Arba kur kitur tarp Berlyno ir Miuncheno, arba kur pagal Reiną - geriau, kad ne į S. Schweiz ir ne į Riesengebirge. Tu pasitark su Zoska [3], gal ji kiek vokiečių geografiją žino - o aš dabar jokio žemėlapio neturiu. Geriau būtų Vestfalijoje kur ar Pareiny. O jeigu jau Saksonijoje, tai jau tokia vieta, kur tikrai nieko nebus, nes kitaip bus tas ūpas kaip per Velykas. Tu, jeigu gali, tai pasidaryk kelnes, kad galėtum eiti be sijono ir turėk prastus batus, kurių nebūtų gaila sudraskyti. Aš atvešiu tau rucksacką [4] ir sau kitą [-] didesnę. Mano maišan tilps tavo mažasai čemodanėlis ir mano visi daiktai, o ir tavo maišan bus galima šis tas įdėti, kad tu gautum nešti. (Aš turiu du maišus). Jei turėsi tokias kelnes, tai sijono užteks vieno. Vienu žodžiu, teimk tiktai čemodanėlį mažąjį, o kitą taip (jeigu turėsi ką vežt), nes paskui sudėsim visa į maišus. Jei tu turi daug produktų - tai gal paimk tu daugiau, nes aš visai maža teturiu, ir man labai daug išeina kelionėse. Parašyk, kiek Tu galėsi paimti produktų. Nuo penktadienio (šio) aš galiu važiuoti kiekvieną valandą. Man važiuot - vis viena kur. Tai būtų gerai, kad tu visa tai apgalvotum ir parašytum, ką nusprendei. Susitikimo vietą geriausia skirti stoty, kur nuvažiuosim, tame mieste. Jei yra kelios - tai Haupt [5].

Baliukas

Antradienis. [6]

KOMENTARAI

- [1] Riesengebirge (Krkonoše) - kalnų masyvas Čekijoje ir Lenkijoje; aukščiausia Sudetų kalnų dalis, didžiausias aukštis 1,602 metrų (Sněžkos kalnas). Vandos Daugirdaitės laiškas, kuriame rašyta apie planus vykti į Riesengebirge, neišliko.

- [2] Oberammergau miestelyje (Bavarijoje) nuo 1634 m. kas dešimt metų vyko kryžiaus kančių vaidinimai, per kuriuos miestelio gyventojai katalikai atkurdavo paskutinį Jėzaus gyvenimo laikotarpį (nuo jo įžengimo į Jeruzalę iki nukryžiuavimo). Vaidinimas, turėjęs Oberammergau įvykti 1920 m., dėl bolševizmo buvo perkeltas į 1922 m. Prieš išvykdamas į Oberammergau Balys Sruoga skaitė garsaus vokiečių teatro istoriko Eduardo Devriento (1801–1877) knygą apie Oberammergau teatrą *Das Passions-schauspiel in Oberammergau und seine Bedeutung für die neue Zeit* (Kryžiaus kančių teatras Oberammergau ir jo reikšmė naujai erai) (Leipzig: Weber, 1851). Po Eduardo Devriento vaidinimo tekstą naujai perdirbo ir sutvarkė vietos kunigas, vokiečių helenistas Josephas Aloisas Daisenbergeris (1799–1822). Pagal jo parengtą tekstą tada ir vaidinta (žr. *Offizieller Gesamt-Text des Oberammergauer Passions-Spieles* (Oficialus bendras Oberammergau Kryžiaus kančių teatro tekstas) (Oberammergau: Hermann August Korff, 1900). Išvyką į Oberammergau Balys Sruoga vėliau išsamiai aprašė spaudoje (Bavarijos policijos vaidmenį organizuojant vaidinimus Oberammergau gyvenvietėje, kalnuose, klonyje, religinių dramų bei misterijų istoriją, Oberammergau kryžiaus kančių teatro istoriją, individualų teatro vaidinimų vertinimą, pagrįstą draminio veiksmo, dramos konstrukcijos, savitumo kriterijais) (plačiau žr. Padegėlis Kasmaitė, „Kryžiaus kančių teatras Oberammergau“, in: Lietuvos žinios, Kaunas, 1922-08-27, nr. 143, p. 2; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-08-29, nr. 144, p. 2; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-09-01, nr. 147, p. 2; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-09-02, nr. 148, p. 2; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-09-03, nr. 149, p. 2-3; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-09-06, nr. 151, p. 2; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-09-07, nr. 152, p. 2-3; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-09-08, nr. 153, p. 2).
- [3] Sofija Laucevičiūtė (1898–2003), Vandos Daugirdaitės pusseserė, tuo metu studijavo ekonomiką Berlyno universitete.
- [4] Ruchsack vok =kuprinė.
- [5] Išliko vienas Vandos Daugirdaitės atvirlaiškis, rašytas Baliui Sruogai prieš drauge planuotą išvyką į kalnus, atspindintis išgyvenimą, nuotaiką, susitikimo laukimą, mylimojo ilgesį: „Einu gatve ir kartoju – Baliuk mano, Baliuk, – ir glostau mintyse tave ir bučiuoju. Skaitau dienas ir valandas, gyvenu mintimi, kada būsiu su tavim! Tik kodėl aš turiu spręst – kada ir kur? Dėl kada, tai, žinoma, ne vėliau 23. Dieve, ar aš sulauksiu tos dienos – aš taip baisiai ilgiuosi! Bet kur? Pasirodo, Sächsische Schweiz vien tik uolos ir ten nieks nevažinėja. O kaip Tiuringijoj ar Harce? Tik ar bus sniegas? O gal vėl tave Tiroly, vėl Münchene nesusitikt? Man nesvarbu kur, bile tik su tavim ir kad gražu būtų. Drezdene galim sutikti daug pažįstamų. Jeigu Gelberge, galėtume pasitikt Jenoj, Baliuk? Tu spręsk! Nes šiandie aš negaliu galvot – man taip ilgu tavęs. Ach, aš šiandie tik tave glausčiau ir mylėčiau. Aš nesulauksiu tų Kalėdų – man taip ilgu, man viskas vis viena, kad tik tave turėčiau. Ryt sužinosiu apie vietas Saksonijoj ir Harce, iki sekmadieniui turime nutart. Vand. Baliuk, tik aš valgymo labai nedaug turiu ir dar algos negavau – kas daryt, pasakyk, ir kaip su finansais?“ (Vandos Daugirdaitės atvirlaiškis Baliui Sruogai, iš Berlyno – į Miuncheną, iki 1922-05-30, in: LLTI BR, f. 53, b. 859, l. 1v). „Negalėdami sutart dėl vietos, nutarėm važiuot į Bavarų Alpes. Susitikom Miuncheno stoty ir nuvažiavom į kalnus. Buvo puikus pavasaris, pievos žydėjo, kalnai buvo dar padengti sniegu. Ėjom pėsti daug kilometrų, kėlėmės gan aukštai – praleidom nepamirštas dienas...“ (Vandos Sruogienės pastaba, in: *BLKMČ BS*, l. 32, *KC PENN*, l. 29)
- [6] Žodis, vertikalčiai prirašytas kairiojoje paraštėje.